

ANDREW LOWNIE

SPIONUL LUI STALIN

Viețile lui Guy Burgess

CORINT
ISTORIE

ANDREW LOWNIE

SPIONUL LUI STALIN

Viețile lui Guy Burgess

Traducere din limba engleză de Adina Ihora

Prefață de Florian Banu

CORINT
ISTORIE
—2024—

Absolvent al Universității din Cambridge

După o lună în care și-a vizitat rudele din Canada împreună cu mama sa și cu Nigel, la începutul lunii octombrie 1930 Burgess și-a început studiile la Trinity College, Cambridge, și i s-a dat o cameră în I4 New Court, chiar lângă Great Court. Trinity, fondat de Henric al VIII-lea în 1546, era cel mai grandios – se spunea că Dumnezeu absolvise la Trinity –, cel mai bogat și cel mai mare dintre colegiile din Cambridge. Burgess era unul dintre cei numai 13 studenți bursieri din anul său la toate disciplinele, iar la 19 ani și jumătate era puțin mai în vârstă decât majoritatea colegilor săi. Bineînțeles că părea mai sofisticat și mai plin de farmec. Cambridge-ul era ideal pentru el. I-a permis să se reinventeze în anumite cercuri, i-au plăcut enorm stimulentele intelectuale și libertatea sexuală, iar cu o alocație generoasă din partea mamei, a fost, în același timp, mai bogat decât mulți dintre colegii săi.

A intrat neîntârziat în Clubul Pitt, un club exclusivist din punct de vedere social, un refugiu pentru aristocrați și cei din școlile particulare, situat pe Jesus Lane, prânzind la club în fiecare zi și comandând câte o sticlă de vin Liebfraumilch din recolta 1921.¹ La Eton descoperise câțiva foști colegi, dar, conform lui Michael Vesey, un coleg atât la școală, cât și la

Cambridge, deși „încercase să se pună bine cu foștii colegi de la Eton (...) aceștia nu erau interesați. (...) Cei din gașca mea îl considerau, în genere, un rahat încrezut și nedemn de încredere.”² Michael Grant, în schimb, care studia Limbile clasice, l-a descris pe Burgess ca fiind „popular, mai ales printre cei care urmaseră aceeași școală (spre deosebire de mine), în principal pentru că era agreabil și amuzant”³.

Trinity a avut câțiva profesori universitari de prestigiu la istorie: J.R.M. Butler, care tocmai își publicase *Istoria Angliei între 1815–1918* și care ulterior avea să devină Profesor Regius* (șef de catedră – n. trad.) de istorie, George Kitson Clark, un alt istoric specializat pe secolul al XIX-lea, precum și pe Outram Evennett, expert în Contrareformă. A mai fost, apoi, reverendul Frederick Simpson, ales Fellow of Trinity în 1911 și menit să rămână astfel până în 1974, la stingerea sa din viață la vârsta de 90 de ani; Simpson a fost apreciatul autor a două dintre cele patru volume pe care își propusese să le scrie despre viața lui Napoleon al III-lea, și avea să devină deosebit de apropiat de Burgess.

Bărbat înalt, întunecat, încovoiat, cu chipul parcă dăltuit în piatră, era văzut adesea, cu o șapcă de pânză și o eșarfă gri atâr-nând. În tinerețe, zburase peste Canal în propriul său Gypsy Moth, iar mai târziu, ca decan al capelei, a pus sub semnul întrebării divinitatea lui Isus. Necășătorit, era un spectator care vizita frecvent piscina universității, unde studenții înotau în pielea goală.

Steven Runciman, care i-a predat și el lui Burgess, își considera studentul „un băiat foarte inteligent. O minte interesantă,

---

* Un Profesor Regius este un profesor universitar care are sau care a avut un patronaj sau o numire regală. Este o caracteristică unică a mediului academic din Regatul Unit și Irlanda. Un echivalent al său este „șef de catedră” (n. trad.).

dar mai degrabă indisciplinată. Era genul de om pe care îl produce Eton, uneori. Genul de tânăr revoluționar (...) În perioada aceea, era întotdeauna o companie agreabilă, dar puțin cam neîngrijit. A trebuit să-l trimit adesea să-și curețe unghiile.”⁴

Pe Burgess au continuat să-l intereseze istoria și literatura. La sfârșitul primului modul de studii a fost ales în Societatea de istorie a Colegiului Trinity, care se limita la cei mai promițători 25 de membri, studenți și licențiați. Burgess avea să devină un participant constant la acest club. Printre ceilalți membri se număra și Kim Philby, care venise cu un an mai înainte de la Westminster School, unde fusese bursier, ca să studieze istoria. Calitatea de membru al clubului avea să modeleze din ce în ce mai mult opiniile politice ale lui Burgess.

Împreună cu el a fost selectat și Jim Lees, un fost miner din Nottingham care câștigase o bursă sindicală la Colegiul Trinity și care avea să-i devină prieten pe viață și să aibă asupra sa o puternică influență de natură radicală. Lees părăsise școala la 14 ani și făcea parte dintr-un grup mic de la Cambridge de foști mineri, susținuți de Miners' Welfare Fund*. Puțin chel, cu ochelari, Lees era membru al Partidului Muncitoresc Independent. Burgess a recunoscut mai târziu că Lees „l-a învățat multe lucruri și i-a tulburat conștiința”. Lees îi spunea cu disperare lui Burgess că acesta va absolvi anul „cu un calificativ maxim, pentru că energiile tale nu sunt epuizate de viață din cauza prejudecăților sociale ale examinerilor și pentru că ai ajuns aici cu ușurință, și nu te sperie acest lucru. Eu voi munci de 10 ori mai mult decât tine și voi obține doar calificativul «bine»”.

Burgess a acceptat că acesta era scenariul probabil, deși Lees cunoștea mult mai multă istorie decât el. „El era interesat

---

* Fondul de ajutor social al minerilor (n. trad.).

de adevăr, eu de genialitate. Eu făceam epigrame: el găsea răspunsurile corecte.”⁵ Lees s-a dovedit a avea dreptate. Pe când reușea să obțină calificativul „bine”, la examenele finale din primul an de facultate, Burgess primea calificativul maxim – singurul dintre cei 13 studenți la istorie de la Trinity din anul său care a reușit acest lucru.

Gervase Markham, care studia engleza în anul superior și care era secretarul Societății de lectură „Shakespeare” de la Trinity, care se întrunea o dată la două săptămâni în camerele unuia sau altuia dintre membri pentru a citi câte o piesă de Shakespeare, scria mai târziu despre Burgess:

Era gras, necioplit și neîngrijit. Adjectivele care îmi vin în minte sunt „epicen” și „apolaustic”⁶: tocmai le-am căutat în dicționarul meu Oxford prescurtat și am descoperit că sensul din dicționar i se potrivește perfect.⁶ Cred că ne cam disprețuia pe aceia dintre noi care jucam jocuri și sporturi tradiționale. Nu-l pot alătura niciunei activități fizice în aer liber. Îl văd cu ochii minții mai degrabă într-o cameră mobilată mult prea confortabil, care mirosea a tămâie (sau poate a canabis?) (...) Îmi amintesc de o statueta de bronz a lui Buddha pe care a modificat-o făcând să-i iasă fum din buric, ceea ce lui i se părea amuzant, iar mie dezgustător. Nu știu să fi discutat vreodată cu el despre politică, deși s-ar potrivi perfect cu ce-mi amintesc eu, ca el să se fi asociat cu studenții care aveau simpatii comuniste. Dar nu mi-l pot imagina având „idealuri înalte” sau lucrând pentru binele umanității. Îl consideram un bătăran egoist care era cel mai preocupat de plăcerile sale personale, destul de dubioase.⁷

În primul său an, iubitul lui Burgess a fost Jack Hunter, un american care studia engleza la Trinity în anul superior. Tatăl

---

⁶ Hedonist, o persoană care savurează din plin plăcerile vieții (n. trad.).

său era regizorul de film de la Hollywood, T. Hayes Hunter, deși Jack a pretins întotdeauna că era fiul nelegitim al lui Douglas Fairbanks.⁸

Eric Powell, profesorul de arte de la Eton, îl sfătuisese pe Burgess să renunțe la sporturi după ce părăsea colegiul, spunându-i: „Dacă practici sporturi acum, va trebui să le practici tot timpul”, sfat pe care tânărul l-a acceptat cu recunoștință, făcând o excepție doar în cazul înotului. Dar dăduse în continuare curs interesului pentru artă, iar în May Week* din 1931 a avut o minoră contribuție când a proiectat decorul pentru piesa de teatru în interpretare modernă *Convertirea Căpitanului Brassbound* a lui Bernard Shaw pentru Clubul de teatru pentru amatori (CTA)[†] al lui Dadie Rylands. Din distribuție făceau parte Michael Redgrave, pe atunci președintele CTA, David Hedley și viitorul crainic de radio Arthur Marshall. Redgrave își aducea aminte de ele drept „niște decoruri foarte bune. Burgess era una dintre vedetele strălucitoare ale scenei universitare, având reputația de a reuși orice-și propune.”⁹

În aceeași vară l-a întâlnit pentru prima oară pe Anthony Blunt, care terminase cu nota maximă Colegiul Trinity cu un an înainte, iar acum era absolvent. S-au cunoscut surprinzător de târziu, dat fiind că frecventau cam aceleași cercuri – fie prin Michael Redgrave, care redactase împreună cu Blunt o revistă studentescă numită *The Venture*, fie prin profesorul universitar de la King's College, Dadie Rylands.¹⁰

---

* May Week este denumirea folosită în Universitatea din Cambridge pentru a se referi la perioada de după examenele de la sfârșitul anului universitar, iar în prezent are loc în luna iunie. Inițial, May Week se desfășura în săptămâna din luna mai care preceda începerea examenelor de sfârșit de an (n. trad.).

† Amateur Dramatic Club – ADC (în limba engleză în original) (n. trad.).

Blunt își amintește:

Nu l-am simpatizat cu acel prilej, pentru că a început imediat să spună multe indiscreții despre viața personală a unor oameni care îmi erau practic necunoscuți, însă pe măsură ce l-am cunoscut mai bine, m-a fascinat vioiciunea, calitatea minții și diversitatea intereselor sale. Nu exista niciun subiect de discuție la care să nu aibă ceva incitant de spus și, cu toate că ideile sale nu erau întotdeauna susținute de dovezi depline sau de motivații bine gândite, exista întotdeauna ceva care să te facă să reflectezi și să-ți pună mintea să lucreze în direcții noi.¹¹

În multe privințe, Burgess era antiteza lui Blunt – frapant, zgomotos, vorbăreț, indiscret, ireverențios, răzvrătit în mod fățiș –, dar aveau în comun numeroase interese artistice. „M-am bazat foarte mult pe discuțiile cu Guy”, își amintea Blunt ulterior. „Vizitam adeseori expozițiile despre care vorbeam împreună cu el și am cunoscut puțini oameni cu care mi-a făcut atât de multă plăcere să privesc tablouri sau clădiri (...).”¹²

Au fost atrași unul spre celălalt și de homosexualitatea lor, deși nu reiese limpede dacă au fost vreodată iubiți intimi. Peter Pollock și Jack Hewit, care s-au culcat atât cu Burgess, cât și cu Blunt, au spus că asta era imposibil, deoarece amândoi preferau rolul „feminin” când făceau sex, însă Wilfrid, fratele lui Blunt, i-a spus unui prieten că Anthony fusese sedus de Burgess, iar acest lucru i-a fost confirmat lui Andrew Boyle.¹³

Burgess, deschis în privința propriei sexualități, a jucat adesea rolul de proxenet și de părinte duhovnic pentru prietenii săi, emancipându-i sexual fie culcându-se chiar el cu ei, fie prezentându-i unor parteneri, iar lui Blunt i-a demonstrat cu siguranță delicia raporturilor sexuale violente. Blunt

a fost fermecat de acest tânăr strălucitor, amuzant și emancipat care putea să abordeze în cunoștință de cauză o mulțime de subiecte. Geoffrey Wright, care se împrietenise cu Blunt în cercurile gay din Cambridge, a simțit că Burgess l-a emancipat pe Blunt și că „Guy reprezenta tot ceea ce Anthony ținea închis în sine”¹⁴.

Robert Birley, care l-a vizitat pe Burgess în acea vară, a fost șocat să găsească o colecție de reviste pornografice și broșuri marxiste pe rafturile de cărți din camera sa. Era evident că ceva se schimbase în privința fostului său elev.¹⁵

După vacanța de vară, Burgess s-a întors pentru al doilea său an de studii la Cambridge, un Cambridge tot mai politizat în urma situației mondiale. Șomajul ajunsese la aproape trei milioane de oameni, avusese loc o revoltă a marinarilor la Invergordon, Marea Britanie fusese forțată să renunțe la etalonul-aur, iar lui Ramsay MacDonald i se ceruse să alcătuiască un guvern național de coaliție format din toate partidele. În același timp se manifesta o instabilitate politică în creștere și pe continent, în special în Germania. Cambridge nu a fost ferit de aceste evoluții, iar efectele s-au reflectat atât prin activități deschise, cât și prin unele ascunse. În vara anului 1931, Harry Dawes, un alt fost miner, a fondat Societatea Socialistă de la Universitatea din Cambridge, care a devenit centrul radicalismului de stânga din universitate și a fost din ce în ce mai infiltrată și mai folosită de comuniști.

O personalitate marcantă a fost David Haden Guest, fiul unui politician laburist, care venise la Trinity cu un an înaintea lui Burgess pentru a studia logica matematică și filosofia ca discipol al lui Ludwig Wittgenstein. După numai două module de studii, s-a mutat la Universitatea din Göttingen, atras de

predarea avansată a filosofiei din acel loc. Acolo a fost martor în mod nemijlocit la începuturile violenței naziste, care l-au convins că numai comunismul i-ar putea face față lui Hitler. Întorcându-se la Cambridge după ce petrecuse două săptămâni în izolare într-o închisoare din Germania, în 1931, pentru că participase la o demonstrație comunistă, a intrat în sala mare a colegiului, în văzul tuturor, purtând emblema cu seceră și ciocanul. Guest, a cărui cameră de la facultate, modest mobilată, era dominată de un portret al lui Lenin, a devenit primul secretar al filialei universitare a Partidului Comunist, care includea doi profesori universitari, pe Maurice Dobb și Roy Pascal, alături de Jim Lees.¹⁶

Fiul unui prosper latifundiar din Gloucestershire, Dobb devenise interesat de marxism pe când era elev la Charterhouse și se alăturase Partidului Comunist în 1922. Vizitase URSS de câteva ori și ținea frecvent discursuri la Sindicatul Universității Cambridge despre realizările societății sovietice. Avea un apartament la The Lodge în Chesterton Lane; celelalte două apartamente din clădire erau ocupate de Roy Pascal și de un coleg de la St John's, Hugh Sykes Davies, ambii marxiști. Astfel, The Lodge a devenit cunoscută drept „Casa Roșie”¹⁷.

Pe 2 noiembrie, la o întâlnire în camerele lui George Kitson Clark, Burgess a fost ales în comitetul Societății de Istorie al Trinity și l-a ascultat pe Dobb, membru al Colegiului Pembroke, vorbind despre *Comunism: teorie politică și istorică*. Burgess devenise, treptat, tot mai interesat de învățăturile marxiste, conturate de discuțiile cu colegi precum Lees, care susținea că un compromis cu autoritatea nu funcționa și că stânga trebuia să devină mai radicală. Era, de asemenea, influențat de lecturile sale, în special de lucrarea *Statul și revoluția* a lui Lenin, pe care i-o împrumutase David Haden Guest. Cele două

voluma ale monitorului său despre Napoleon al III-lea scrise de F.A. Simpson fuseseră acum înlocuite de *Opsprezece Brumar al lui Ludovic Bonaparte și Luptele de clasă în Franța* de Karl Marx.

Mai târziu, Burgess avea să susțină că interesul lui pentru comunism avea „o bază mai mult intelectuală și teoretică, decât emoțională”. Fiind unul dintre subiectele pentru examenul de licență la istorie, trebuia să studieze „teoria statului modern – ce este statul –, punctul în care studiul general al istoriei atinge cel mai îndeaproape viața reală” și a descoperit că marxismul rezona cu el. La 30 mai 1932, acest lucru a fost pus la încercare atunci când a susținut prima parte a examenului de licență cu lucrări din istoria generală europeană, istoria constituțională engleză și istoria economică engleză. Trei săptămâni mai târziu, au fost publicate listele pe clase. El era unul dintre cei 15 care obținuseră calificativul maxim la Istorie Partea I din întreaga universitate.¹⁸

Se înfiripa o prietenie tot mai strânsă cu profesorul universitar Steven Runciman, licențiat al Trinity, absolvent al Colegiului Eton, cu opt ani mai mare decât Burgess, ale cărui camere, situate în Nevile's Court erau renumite pentru tapetul francez în stil grisaille din anii 1820 care îi înfățișa pe Cupidon și Psyche, pentru antichitățile sale rafinate și pentru „papagalul său verde pe nume Benedict, pe care obișnuia să-l bată la fund cu un creion atunci când făcea năzbâtii”¹⁹. Cei doi bărbați aveau foarte multe în comun, nutrind un interes reciproc pentru istorie, literatură și pălăvrăgeală. Burgess și Runciman s-au întâlnit aproape în fiecare zi, din toamna anului 1932 până în 1934, și este aproape sigur că au devenit iubiți.²⁰

Runciman era îngrijorat de problemele de personalitate și de comportamentul lui Burgess și-și amintea că prietenii studentului încercau să-i limiteze cantitatea de băutură. El considera

că lui Burgess îi lipsea încrederea în sine și că „băutura îi dădea încrederea necesară ca să se poarte urât”²¹. Ulterior a susținut că îl salvase de la exmatriculare și că, în semn de recunoștință, Burgess îi dăruise două mici sfeșnice Regency negru cu auriu, din abanos și bronz aurit²².

În timpul vacanței de vară din 1932, Runciman l-a invitat pe Burgess pe insula scoțiană Eigg, deținută de familia acestuia, loc unde istoricul își amintește că Burgess a fost „un oaspete plin de viață și plăcut”²³. Din grup făceau parte catolicul practicant și profesorul coordonator al lucrărilor de istorie ale lui Burgess, Outram Evennett, și soția sa, apoi fermecătoarea Anne Barnes (care se afla acolo fără soțul ei, George) și diverși alți studenți, majoritatea homosexuali, care și-au petrecut vacanța citind, făcând plajă și explorând insula. Printre ei se număra și Geoffrey Wright, membru al Clubului Footlights de la Cambridge, căruia nu i-a plăcut de Burgess:

Era un om foarte murdar, extrem de inteligent și de abil, dar avea o limbă ascuțită. (...) Își urmărea cu atenție propriul interes. (...) Cert este că nu se simțea nesigur nici măcar o clipă și nu cred că avea vreo problemă în privința homosexualității sale. (...) Orice îi oferea emoții intense era bun pentru el. Îi plăcea să trăiască la limită. Era un tip ciudat, imaginativ.²⁴

În octombrie 1932, Burgess s-a întors pentru al treilea an de studii la Cambridge în M2, un grup de camere grandioase situate în Trinity's Great Court. Acum deținea o bursă pentru studiul istoriei, acordată de colegiu, Earl of Derby Studentship, oferită aceluia membru al colegiului care se remarcase cel mai mult la examenul de licență la disciplina istorie.

O lună mai târziu, la o întâlnire în camera lui Blunt, Burgess a fost ales membru al Apostolilor, avându-l ca sponsor pe Anthony Blunt.²⁵ Societatea Apostolilor, una dintre cele mai cunoscute societăți secrete din lume, a fost fondată în 1820 sub denumirea de Cambridge Conversazione Society, un grup de discuții care i-a atras pe unii dintre cei mai inteligenți studenți de la Cambridge, deși cei mai mulți membri proveneau doar de la două colegii, King's și Trinity. A atins punctul culminant la începutul secolului al XX-lea, când printre membri se numărau filosofii G.E. Moore și Bertrand Russell, precum și matematicianul G.H. Hardy, dar Societatea Apostolilor era considerată în continuare o elită superintelectuală, selectând doar câțiva membri în fiecare an.

Apostolii, ca multe astfel de societăți, aveau propriile ritualuri și propriul limbaj, care au ajutat la menținerea sentimentului de a fi special. Potențialii recruți – numiți „embrioni” – erau mai întâi identificați de un membru al Apostolilor și, dacă erau considerați „Apostolici”, erau sponsorizați de un membru pe care îl numeau „tată”. Pentru noul membru, prima întâlnire era considerată „nașterea” sa, la care avea să depună un jurământ, iar după ce era ales ca membru deplin, urma să se adreseze colegilor săi Apostoli cu apelativul „frate”.

Societatea se întrunea sâmbăta seara fie la King's College, fie la Trinity College, unde membrii stăteau pe rând pe covorașul din fața vetrei și susțineau o disertație pe o temă filosofică ce fusese convenită în săptămâna precedentă. Odată ce vorbitoarul, numit „moderator”, își termina disertația, aceasta era comentată de ceilalți Apostoli. După acest preludiu intelectual se serveau sardine pe pâine prăjită, cunoscute sub denumirea de „balene”. Societatea organiza la Londra și cine anuale la care

participau Apostolii actuali și „Îngerii” – membrii care „prinseseră aripi” și părăsiseră Cambridgeul.

Printre membrii din această perioadă, dintre care mulți erau homosexuali, se numărau șeful catedrei de istorie, G.M. Trevelyan, scriitorul E.M. Forster, criticul literar Desmond McCarthy, Edward Marsh, secretarul privat al lui Churchill și prieten apropiat al lui Rupert Brooke, economistul John Maynard Keynes și filosoful Ludwig Wittgenstein.

Probabil nu este surprinzător faptul că Burgess a fost ales în Societate, din moment ce mulți dintre prietenii săi, precum Julian Bell – iubitul lui Anthony Blunt – și profesorul universitar care predă literatura engleză la King's, Dadie Rylands, erau deja membri, însă a fost, oricum, o recunoaștere extraordinară a abilităților sale intelectuale. Burgess avea să fie un student Apostol activ, participând la majoritatea întâlnirilor săptămânale, uneori găzduindu-le și oferind cina în camera sa, acționând ca moderator, iar în cele din urmă, în iunie 1933, devenind secretarul Societății.

Apostolii au făcut apel la dragostea sa pentru idei și conversație inteligentă și i-au oferit, totodată, oportunitatea de a-și face relații – o resursă pe care a exploatat-o fără milă tot restul vieții sale. Mulți scriitori au sugerat că membrii din Societatea Apostolilor i-au politizat pe Burgess și pe Blunt, însă o examinare a proceselor-verbale arată că la începutul anilor 1930 nu era decât o societate care explora idei abstracte. Totuși, este adevărat că, dintre cei 31 de Apostoli aleși între 1927 și 1939, 15 au fost comuniști sau marxiști, dar cei mai mulți dintre aceștia au fost membri în a doua jumătate a acestei perioade, după ce Burgess plecase de la Cambridge. De fapt, nu Apostolii l-au politizat pe Burgess, ci mai degrabă viceversa. El și Blunt au adus colegi simpatizanți ai comunismului ca parte

a strategiei lor de infiltrare a comuniștilor în societățile universitare importante. Victor Rothschild avea să-i scrie exasperat lui Keynes: „Vorbim la nesfârșit în Societate despre comunism, ceea ce este destul de plictisitor.”²⁶

Rothschild fusese ales membru al Societății Apostolilor în același timp cu Burgess, tot cu sprijinul lui Anthony Blunt. Venind la Trinity de la Harrow, în 1929, pentru a studia științele naturii, trecuse rapid de la o diplomă de absolvire cu calificativul „suficient” la engleză, franceză și biologie, la un Triple First*. Cu ten întunecat și chipeș, foarte inteligent, sportiv talentat – jucase crichet pentru Northamptonshire și Cambridge –, fiind, în plus, un excelent pianist de jazz, era și extrem de bogat ca moștenitor al averii bancherilor Rothschild.

Era un personaj plin de farmec, care conducea un Bugatti, colecționa tablouri, argintărie englezească și cărți rare, și era un prieten generos – în 1933 îi „împrumutase” lui Blunt 100 de lire sterline pentru a cumpăra *Rebecca și Eliezer la fântână* a lui Poussin de la Duit’s, din Jermyn Street, pe care Burgess le colectase în numele său –, dar avea și secrete sinistre.²⁷ În toamna anului 1931, Victor a ucis un biciclist în timp ce conducea de la Cambridge la Londra și fusese trimis în judecată pentru omor din culpă. A fost apărat de St John Hutchinson, cu a cărui fiică se va căsători la scurt timp după aceea.²⁸

Societatea Apostolilor oferea sentimentul intens de a fi special și aparte, manifestând un gen diferit de loialitate față de cei care nu erau membrii săi. Printre virtuțile Apostolice se numărau importanța onestității în privința orientării sexuale și a emoțiilor, adevărul, frumusețea și prietenia, care erau așezate înaintea moralității sexuale convenționale și a ortodoxiei.

---

* Triple First înseamnă că un student a absolvit primul din anul său de studiu la trei materii diferite (n. trad.).

Mulți Apostoli făceau parte și din Grupul Bloomsbury, o reuniune de scriitori, filosofi, economiști și artiști care erau în general de stânga, atei, pacifiști, iubitori de arte și față de celălalt. Grupul era influențat de filosoful și Apostolul G.E. Moore, care considera că „relațiile personale afectuoase și contemplarea frumuseții sunt singurele stări de spirit excepțional de bune”. Poate că nu este surprinzător că Apostolii se vor dovedi atât de deschiși la infiltrarea de către comuniști.

Din subiectele despre care Burgess a ales să vorbească, reiese limpede că în primăvara anului 1933 era interesat de marxism. Deși subiectele de discuție din timpul anului au fost „Eu sau noi?”, „Este arta mai mult decât un meșteșug?” și „Realitatea este absolută?”, discursul lui Burgess din 28 ianuarie era o analiză marxistă: „Este trecutul un indicator?” Este tot atât de limpede că marxismul prindea rădăcini în acea universitate.

Pe 3 martie, „Scrisoarea de la Cambridge” din *The Spectator* observa că „politica și religia, până de curând doar niște simple figurante în vârtejul discuțiilor, au avut parte de o revenire uimitoare; dr. Buchman și Karl Marx se bucură să se afle în lumina caldă a reflectoarelor interesului, unde se învecinează atât de subit și de categoric cu Proust și Picasso (...); o mare parte din flecăreala veselă a dispărut”²⁹. Două luni mai târziu, același corespondent a fost uimit de modul în care Societatea Socialistă vira spre stânga, iar comuniștii „au cuprins latura intelectuală a opiniei universitare”³⁰.

Pe parcursul anului 1932, Societatea Socialistă a Universității din Cambridge (CUSS) se mărise și a fost afiliată Partidului Comunist din Marea Britanie (CPGB). Nu avea încă decât 25 de membri, dar era deosebit de puternică la Trinity, unde printre membri se numărau Kim Philby, care se ocupa de finanțe și publicitate, și Maurice Cornforth, filosof de la Trinity care

îndeplinea funcția de secretar al filialei Partidului Comunist al orașului, Haden Guest fiind secretarul din partea universității.

O altă organizație în care au pătruns comuniștii a fost Societatea de istorie a Colegiului Trinity, unde pe 8 mai Philby, dar nu și Burgess, l-a ascultat pe John Strachey vorbind despre „Comunism & fascism: alternativa istorică”, un fragment din viitoarea sa carte, *Amenințarea fascismului*. Victor Kiernan, cu un an mai mic decât Burgess la facultate, era decis să facă din Societatea de istorie „un teren de dezbatere foarte marxist, cu accent pe interpretarea economică a istoriei”, iar aceasta avea să se dovedească tot atât de fertilă pentru comuniști precum Societatea Apostolilor.³¹

În anul trei de studii, Burgess a continuat să lucreze din greu, dar a început să se observe că activitatea sa politică interferează cu activitatea academică. Tom Driberg avea să scrie, în biografia autorizată a lui Burgess, că acesta „a primit, în anul trei, încă un calificativ maxim la Partea a II-a a examenelor de licență, chiar dacă maladia l-a împiedicat să-și finalizeze lucrările. Această maladie era ceva care îl afecta constant încă de la vârsta de 16 ani: insomniile, agravate uneori de dureri de cap intense”³².

Adevărul era că Burgess nu a primit calificativul maxim, ci un *aegrotat* – o diplomă fără calificativ acordată studenților prea bolnavi pentru a participa la examenele de sfârșit de an, dar despre care se considera că ar merita o diplomă de onoare. Nu se știe exact dacă „boala” lui Burgess a fost o cădere nervoasă reală, așa cum a susținut mai târziu prietenul său Goronwy Rees, sau una inventată, pentru că nu se pregătise pentru examene. Potrivit lui Michael Grant, coleg de la Trinity, „Guy credea că tot ce trebuie să faci este să înveți cu vreo 14 ore

înainte de examen și să bei multă cafea tare. Din cauza asta a clacat.”³³ Un alt coleg, lordul Thurlow, susținea că Burgess luase amfetamine înainte de examen și apoi a trebuit scos din sală în mijlocul acestuia: potrivit unui alt coleg, luase benzedrină, iar după ce profesorii de la Trinity îi găsiseră lucrările, au constatat că acestea erau excelente.³⁴

La scurt timp după ce și-a dat examenele, la o petrecere organizată de Eric Duncannon (ulterior conte de Bessborough), Burgess a observat un tânăr chipeș care purta o agrafă de cravată de la Brooklands*. Micky Burn scria o carte despre această pistă de curse și cei doi au fost imediat atrași unul de celălalt datorită pasiunii pentru mașini și a admirației față de A.E. Housman, devenind iubiți chiar în acea noapte. Burn era cu 18 luni mai tânăr decât Burgess și abandonase studiile la Oxford după numai un an; își amintea că acesta:

nu făcea nici un secret din faptul că era homosexual și marxist.(...) Avea ochii albaștri și părul foarte ondulat, era un bun înotător și părea amenințător de sănătos. Am văzut că înfățișarea lui era descrisă ca „băiețească”; este adevărat că transmitea un strop de impertinență și de falsă inocență, de parcă tocmai ar fi fugit după ce sunase la soneria unei persoane importante (...); era îndrăgostit de marxism; mai exact, de interpretarea marxistă a istoriei.(...) „Istoria” luase locul lui Dumnezeu (după cum spera Bertrand Russell că o va face matematica). Tezele marxiste explicau tot ce se întâmplase vreodată, tot ce se întâmpla în prezent și tot ce avea să se întâmple în viitor, precum și ce ar trebui să facă fiecare individ pentru a-și aduce contribuția la toate acestea. Totul se lega în momentul în care era cunoscută interpretarea...³⁵

---

* Brooklands era un circuit de curse cu motor cu o lungime de aproximativ 4,45 km (n. trad.).

Relația lor s-a desfășurat pe tot parcursul verii și avea să continue, sporadic, alți câțiva ani. Burn și-a petrecut câteva weekenduri la Cambridge cu Burgess, unde l-au spionat pe deasupra unui perete pe A.E. Housman, care citea așezat pe un șezlong într-una din grădinile colegiului, iar Burn i-a fost prezentat lui F.A. Simpson, despre care Burgess l-a informat, în mod conspirativ, că fusese îndrăgostit de Rupert Brooke.³⁶ Cei doi tineri au rămas la Grantchester, atrași acolo de asocierea locului cu Brooke, și au înotat în Cam, luând prânzul cu E.M. Forster, iar Burn a făcut gafa să-l întrebe dacă era de acord cu ideea că Somerset Maugham era „cel mai mare romancier englez în viață”. Burgess l-a dus pe Burn să i-o prezinte pe mama sa, Eve, iar într-o seară romantică au mers cu mașina la Oxford în MG-ul^{*} lui Burgess pentru a vedea producția lui Max Reinhardt, *Visul unei nopți de vară*, în interpretarea OUDS[†], în parcul cu căprioare, Magdalen.³⁷

În acea vară, Burgess a plecat în vacanță cu Anthony Blunt, Victor Rothschild, Anne Barnes și Dadie Rylands, Rothschild ducându-i pe cei patru în Bugatti-ul său la Monte Carlo, unde au petrecut un weekend cu Somerset Maugham la vila acestuia, Villa Mauresque.³⁸

Din sudul Franței, Blunt s-a dus la Școala Britanică din Roma, unde prietenul său din timpul școlii, Ellis Waterhouse, fusese recent numit bibliotecar, pentru a lucra la teza sa, „Istoria și teoriile picturii în Italia și Franța între 1400 și 1700”. Burgess li s-a alăturat mai târziu în acea vară.

---

^{*} MG este o marcă de britanică automobile fondată de Cecil Kimber în anii 1920, iar M.G. Car Company Limited a fost producătorul britanic de mașini sport care a realizat celebrul brand (n. trad.).

[†] OUDS este acronimul pentru Oxford University Dramatic Society, Societatea Dramatică a Universității Oxford (n. trad.).

Vacanța s-a remarcat cel mai mult pentru politizarea lui Blunt de către Burgess. Cei trei bărbați au vizitat muzee, baruri și au făcut plimbări lungi în jurul orașului, iar Waterhouse a observat că Burgess părea să fi câștigat un ascendent asupra lui Blunt folosind argumente despre importanța statului în susținerea artelor, pentru a modela marxismul lui Blunt. Tinerii marxiști erau pe cale să-și extindă raza de acțiune și să-și consolideze influența.³⁹

Rezultatul unei intense cercetări a numeroase arhive și memorii, volumul de față poate fi citit ca un roman polițist. Andrew Lownie se apleacă asupra uneia dintre cele mai spinoase probleme ale serviciilor secrete britanice din secolul al XX-lea: spionii englezi ai lui Stalin – acei tineri de familie (foarte) bună, cu studii la cele mai prestigioase instituții din Marea Britanie, care ulterior aveau să ocupe posturi înalte în sistemul politic și de securitate britanic și care, paradoxal, au ales să transmită informații secretizate către Moscova.

Ce i-a motivat? Cum de au activat atât timp, fără să fie măcar suspectați? Cine i-a coordonat? La ultima întrebare, cartea răspunde direct prin titlu. La celelalte, printr-o serie de analize și descrieri care îl vor ține pe cititor cu sufletul la gură.

Guy Burgess a fost un adevărat personaj, iubit, admirat și detestat totodată. Un idealist alcoolic, erudit și instruit, strălucit și decadent, extrovertit și ascuns, cu o viață sexuală promiscuă și excentrică. Un caracter complex, care le-a dat mare bătaie de cap contemporanilor din Marea Britanie și din Uniunea Sovietică.

O carte-document, excelent scrisă, o copleșitoare imersiune în prima jumătate a secolului trecut, dar și o poveste cu eroi și trădători, mari lideri și soldați de rând, victorii și înfrângeri, extaz și tragedie. O relatare superbă a unor vremuri tulburi!

Carte recomandată de:

Historia

Parteneri media:

**OBSERVATOR
CULTURAL**

